

P. 11 151

PREOCUPĂRI DIDACTICE

REDACTIA: VIRGIL DOBRESCU, Profesor
STRADA PETRU-RAREȘ, — PIATRA-NEAMȚ

7458-
675

SUMARUL:

Problema eredității în biologie	Ion Tăzlăuanu
Educația intelectuală	Virgil Dobrescu
Personalitatea din punct de vedere creștin	Pr. Mihai Gavrilescu
Raportul dintre stat și biserică	Pr. D. Mihailescu
Casa lui Eminescu nu mai este!	Victor Savin
Aparatul de cetire	Vențel Ostrowschi Elev Șc. Normală

CRONICA

Lucrul Manual cu străjerii	Neculai Arhip
Revista Revistelor	M. Cojocar

Abonamentul pe un an este de 100 lei, iar un număr 10 lei.
Pentru elevii școalelor normale, abonamentul este de 80 lei anual.
Pentru Domnii colegi, cari vor să se considere membri fondatori ai revistei, abonamentul începe de la 200 lei.

Primim cu plăcere colaborări din partea Domnilor colegi — profesori și învățători — bine înțeles dacă lucrările Domniilor lor se încadrează în programul revistei noastre.

Articolele nu vor fi mai lungi ca opt pagini de un sfert de coală de scris și vor fi scrise citeț pe o singură pagină.

Manuscrisele nu se restituie.

Schimbul de reviste, manuscrisele pentru revistă, cărțile pentru recenzii și orice corespondență privitoare la redacție, se vor trimite pe adresa: Virgil Dobrescu, profesor Str. Petru-Rareș, Piatra-N.

Toată corespondența privitoare la administrația revistei, precum și plata abonamentului se vor adresa: Petre Butnaru, institutor Str. Ed. Mirto 70.

Rugăm stăruitor pe abonații restanțieri pe anul l cu achitarea abonamentului la revistă să ne pună în posesiunea drepturilor noastre și să considere că această datorie este o chestiune de onoare pentru Domniile lor.

Persoanele care nu mai doresc să fie abonate și pe anul curent, le rugăm să ne restituie numerile primite. Dacă doresc să mai primească revista, să ne achite abonamentul și pe anul în curs.

Abonații din jud. Roman sunt rugați stăruitor să nu se mai adreseze d-lui Pântea, ci direct administratorului nostru.

Problema eredității în biologie

Evoluția filogenetică a ființelor viețuitoare, este legată de dezvoltarea embrionară, ca și de transmiterea caracterelor dela ascendenți la descendenți.

Iată deci, teoriile cu privire la evoluție, sunt legate și de concepțiile privitoare la felul cum se face transmiterea caracterelor prin ereditate. Netăgăduit, că prin teoriile emise cu privire la ereditate, se urmărește explicarea asemănării descendenților cu ascendenții, dar pentru aceasta se pune neapărat și întrebarea :

Cum în dezvoltarea embrionară o simplă celulă (celula ou), se diferențiază în țesuturi complexe ale organismului ?

Se caută prin urmare, să se stabilească factorii determinanți ai dezvoltării și diferențierii ontogenetice. Nu putem veni cu explicarea transmiterii caracterelor prin ereditate, spune cu drept cuvânt Y. Delage, fără a căuta și deslegarea întrebării pusă mai sus. Cheia explicării multor fenomene biologice prin ereditate, nu poate fi căutată în alt loc, ceace dealminteri s'a putut constata și din articolul meu din rândul trecut, decât în concepțiile referitoare la structura materiei protoplasmice. Proprietățile celulei, specificul materiei albuminoide ce stă la baza vieții, trebuie să rezulte, numai din constituția fizică și chimică a acesteia. Aici tocmai e greutatea, căci specificul protoplasmel din punct de vedere chimic, histologic și fiziologic este determinat în multe cazuri pe celula moartă, căutat acest specific în substanța albuminoidă, lipsită de vitabilitate. O întrebare care așteaptă răspuns din partea omului de știință ar fi aceea :

Care e partea din protoplasmă care determină celulei caracterul de viață? Ori aici, cititorii trebuie să afle că totul se reduce la ipoteze care nu sunt direct verificabile în cea mai mare parte, dar care totuși ne sunt necesare căci ele numai fac să progreseze studiul acestei mari probleme a eredității. Marea majoritate a teoriilor emise cu privire la explicarea fenomenelor vieții și deci și în ereditate, au la baza lor bănuiala că între moleculele chimice ale protoplasmel și părțile celulei, ce pot fi evidențiate la microscop, s'ar mai găsi o categorie de unități ori particule protoplas-

mice, care prin felul de a se grupa, determină diferitele proprietăți ale materiei vii.

Y. Delage, în lucrarea sa „L'hérédité et les grands problèmes de la biologie générale“, descrie pe larg teoriile micromeriste.

După aceste teorii, unii spun admitând că în protoplasmă, ar exista niște particule inchipuite identice ca formă și compoziție pentru orice organ din corpul nostru și pentru orice fel de țesut.

Diferențierile ar rezulta numai din felul cum se atrag între ele aceste particule, ori de modul în care se face mișcarea lor de ansamblu în masa protoplasmei.

Cel dintâi susținător, care poate fi considerat și inițiator ori chiar părintele acestor credinți a fost Spencer. El numește aceste particule unități fiziologice.

După el aceste unități fiziologice, ar fi intermediare între moleculele chimice ale protoplasmei (unități chimice) și unitățile morfologice ale celulei. Aceste unități fiziologice, ar fi alcătuite, spune el, din molecule și că ele ar constitui celula. Forma organismului ar rezulta după felul cum sunt aranjate acestea, putând exista atâtea feluri de aranjări, câte rase de ființe viețuitoare se găsesc.

El merge mai departe, compară aceste unități fiziologice cu substanțele cristaloidale, spunând că după cum în acestea moleculele chimice se așează pentru a da cristali definiți, tot așa și unitățile fiziologice, ar avea aceeași proprietate de polaritate, căpătând forme și constituții specifice, după individ. Deosebirea ar fi numai că unitățile fiziologice au un echilibru molecular maleabil și această maleabilitate s'ar datoră faptului că organismul este supus variațiunilor de mediu care îi poate aduce modificări.

Dacă am căuta să ne explicăm ereditatea pe această cale: elementele sexuale (ovulul și spermatozoidul) au o cantitate de unitate de unități fiziologice înzestrate cu un grad de polaritate specific speței.

Când aceste elemente se găsesc în condițiuni de mediu prielnic, unitățile fiziologice se găsesc dispuse în felul în care erau și la părinți.

Când se unesc se produce între aceste unități o luptă, care în cele mai multe cazuri, spune el, se termină prin a imprima descendenților, ambele feluri de caractere (patern și matern). În cartea „Principes de Biologie“, Spencer, explică transmiterea caracterelor dobândite, sub influența condițiilor de trai astfel: organismele au un echilibru al unităților fiziologice ce poate fi modificat sub influența condițiilor de trai. Această modificare făcută în celulele corpului (sania) se transmite și celulelor sexuale modificând în acestea echilibru și gradul de polaritate a unităților fiziologice de aici. Acest echilibru modificat se transmite urmașilor. Teoria lui Spencer formulată la 1864 stă la baza altor teorii cu privire la eredi-

tate: (Haacke Dolbear, Haeckel, Cope etc.) fără ca în aceste teorii să se vadă prea multe inovații, față de ceea ce a explicat Spencer.

Cam la toate se vede același mod de explicare a eredității. În 1868 Darwin emite *teoria gemulelor*.

Gemulele sunt particule bănuite în masa protoplasmică nu sunt însă asemănătoare, ele diferă în diverse țesuturi ca formă și compoziție chimică. Ele sunt extrem de mici, capabile de a trece dintr'o celulă în altă prin membrana despărțitoare, capabile de a se înmulți. Se găsesc în elementele sexuale amestecate, iar după fecundație în dezvoltarea ontogenetică, ele se înmulțesc spune Darwin și apoi trec în diversele țesuturi imprimându-le caractere specifice.

Dacă se admite că gemulele au anumite proprietăți precum le atribuie Darwin, ținându-se seama că se poate face și transmiterea caracterelor câștigate sub influența mediului ea (teoria) poate explica mulțumitor: ereditatea, variația, regenerația etc., cu un cuvânt fenomenele biologice mai principale.

Intrebarea ar fi dacă se admite migrația gemulelor prin membrană cum se face că ele pot trece dintr'un capăt în altul al organismului? După concepțiile mai noi în această privință, trecerea acestor gemule se face azi prin intermediul sângelui (ceea ce Darwin nu admite) ori prin curentul nervos, ceea ce științific astăzi este demonstrat că nu se face nici o transmitere de particule materiale prin curent nervos. După alte ipoteze și teorii particulele protoplasmice (unitățile lui Spencer, gemulele lui Darwin) ar reprezenta nu specificul celulelor ci proprietățile acestora (Naegeli, Koeliker, De Vries, O. Hertvig). După alții, particulele din masa protoplasmică ar reprezenta uneori celula în alte cazuri proprietățile ei. Aceste sunt așa zisele *teorii mixte* care stau la baza celei mai de seamă teorii cu privire la ereditate și anume teorii lui Weissmann despre care vom vorbi către sfârșit. În 1884 Naegeli, admite existența în protoplasmă a unor particule care ar fi un fel de cristale organice și care ar avea fixat în jurul lor o cantitate de apă ce ar face parte din protoplasmă așa cum și cristalii au în ei o cantitate de apă zisă *apa de cristalizare*. Acestor particule el le dă numele de micelii. Unele din aceste micelii ar fi orientate într'un anumit fel dând un aspect specific protoplasmei (mai dens).

Aceste particule orientate într'un anumit fel, li se dă numele de *idtoplasmă*. Alte particule ar fi fără orientare în masa protoplasmică, ar conține apă mai multă formând plasma nutritivă. Prezența idioplasmei este admisă și de Weissmann și ei s'ar datora toate fenomenele vitale ale celulei și tot ea ar fi păstrătoarea caracterelor deci ar sta la baza explicării eredității. Miceliile, spune Naegeli, pot forma rețele în plasma nutritivă care se pot întinde în toate celulele din țesuturi având puțința trecerii prin porți

microscopici ai membranelor. De modul de grupare al acestor miceli ar depinde viața organismelor. Pe aceste grupe de micelii s'ar găsi imprimată așa zisele *caractere elementare*. Combinarea grupelor acestora de micelii cu caractere elementare, duce la formarea, spune el, de grupe cu caractere complexe. Și unele și altele au puțină transmiterii prin ereditate.

Din teoria lui Naegeli se desprind două idei noi și anume: 1) că ar exista două feluri de protoplasmă dintre care una e purtătoare de caractere și 2) prezența caracterelor elementare ce pot da naștere în condițiunile arătate la caractere complexe.

Teoria lui De Vries sau a pangenele derivă din teoria gemulelor a lui Darwin. După el pangenele sunt particule (uniități elementare cum le zice el) ce ar purta pe ele diferite caractere. După cum se vede nu se aduc noutăți prin această teorie față de celelalte teorii amintite, deosebirea ar fi că aceste particule nu circulă. O afirmație în teoria lui, despre care trebuie să fim seama, e că aceste particule s'ar găsi în nucleu care e păstrătorul caracterelor ce se pot exprima chiar dela prima generație sau pot fi în stare latentă. Pangenele spune el se divid odată cu diviziunea nucleului și a celulei. Ereditatea ar fi explicată în felul următor: nucleul celulelor germinale (sexuale) conțin pangene cu toate caracterele părinților. Caracterele descendenților depind de felul cum se face înmulțirea lor (pangene) în dezvoltarea embrionară. De Vries neagă ereditatea caracterelor dobândite sub influența mediului.

Teoria Weissmanniană e în adevăr foarte vastă și foarte complicată, constând din alte teorii cece ar putea să constituie un tot armonios capabil să răspundă tuturor întrebărilor grele în domeniul biologiei generale: adaptare, reproducere, variație, ereditate, regenerație, evoluție filogenetică, etc.

Sistemul Weissmannian n'a fost creat pe o credință și pe un fel de a vedea, ci pe măsură ce se dezvoltă a suferit modificări timp de 25 de ani.

Ceeace vom face aici nu va fi altceva decât expunerea formei actuale a acestei teorii așa cum apare din lucrarea autorului „Vorträge über Descendenztheorie” apărută în 1902 și care poate fi considerată ca o recapitulare a întregii opere științifice a lui. Ca și Naegeli, Weissmann pleacă dela concepția că în celulă ar fi două feluri de protoplasmă și anume: *morfoplasma* (plasma nutritivă) și ideoplasma.

Cea de a doua ar avea rolul important în transmiterea caracterelor.

El localizează așa zisa *substanță ereditară* în nucleu și anume în substanța cromatică care formează masa cromozomilor în diviziunea celulară. Pune ca atare existența unei substanțe ereditate în acea parte a celulei, pe care el poate să o studieze la microscop în timpul diviziunii. După dânsul, substanța ereditară s'ar găsi în toate celulele organismului

dar mai deosebită este această substanță în nucleu pe cromozomi și o numește pe această plasmă germinativă.

Fiecare celulă sexuală ar avea o sumă de particule de plasmă germinativă cu rol în transmiterea caracterelor.

Acestor particule le dă numele de determinanți pentru că, spune Weismann, că fiecare parte a organismului, care se va desvolta din embrion, va fi determinată de anumite asemenea particule din plasma germinativă.

Pe cromozomi găsindu-se un număr de determinanți se înțelege că atunci când se face maturajul elementelor sexuale (expulzarea globulelor polare) o parte din acești determinanți vor fi eliminați. De aici explicația că individul născut va fi lipsit de unele caractere corespunzătoare determinanților eliminați. Tot el admite că între acești determinanți s'ar da o luptă iar învingătorii impun caracterele descendenților. Să luăm un exemplu : să presupunem individul cu caracterul **A** care cuprinde patru forme diferite a căror determinanți să fie : a' , a'' , a''' , a'''' . În sfârșit să zicem că în plasma germinativă a tatălui (**A**) determinanții de tip a'' sunt în majoritate și anume 80% din numărul total. Cei 20% sunt distribuiți în plasma germinativă : 5% a' , 10% a'' și 5% a'''' . Tipul rezultat va fi A'' .

Să presupunem acum că mama pe de altă parte, acelaș caracter îl are exprimat prin : 60% determinanți de tip a'''' , 30% tip a'' și câte 5% pentru tipul a' și a'''' . Tipul nou exprimat va fi A'' .

După maturație determinanții de tip a'' vor fi în proporția $\frac{1}{2} (80+30)=55\%$, în timp ce tipul matern a'' va fi în proporția $\frac{1}{2} (60+10)=35\%$. Fiul născut va fi asemănător tatălui (A'').

În schemă se poate urmări asemănarea copiilor cu ascendenți.

INTERPRETAREA SCHEMEI

Literele în parantez exprimă particulele (determinanții) eliminați prin maturație. Literile cursive înseamnă particulele învinse în lupta determinanților care însă stau în plasma germinativă în stadiu latent, alături de determinanții învingători și însemnați în schemă prin litere groase ronde.

BUNICUL

a, b, c, d (*e, f, g, h*)

BUNICA

m, n, o, p (*q, r, s, t*)

F I U L

a, b, c, d (*m, n, o, p*)

F E M E I A F I U L U I (*nora*)

v, x, y, z (*A, B, C, D*)

NEPOTUL

a, b, c, d (*v, x, y, z*)

În cazul de față nepotul va semăna cu bunicul.

După această teorie în plasma germinativă a fiecăruia dintre noi avem determinanți ai ambelor sexe \oplus și \ominus dar numai unul din aceste feluri de determinanți devin activi. În acelaș timp trebuie să admitem că se găsesc și caractere sexuale secundare. Așa de pildă cineva moștenește barba neagră a bunicului depe mamă, explicarea nu poate fi alta, decât că determinanții corespunzători ai acestui caracter se găseau în celula germinativă a mamei, dar în stadiu latent. În timpul dezvoltării ontogenetice cu siguranță, spune Weissmann, există excitații specifice care fac activi pe unii determinanți, care până atunci au stat în stadiu de viață latent sau se poate întâmpla ca unii determinanți să fie învingători iar învinșii rămân în stadiu latent.

Trebuie să mai amintesc la finele articolului că astăzi chestiunea eredității este încă în studiu și ca o contribuție importantă în acest interesant capitol al biologiei, e lucrarea lui M. Baringhem: „Les problemes de l'hérédité expérimentale” în domeniul vieții plantelor unde experiența laboratorului pare a da la iveală noi descoperiri ce se vor generaliza și la animale.

Asupra caracterelor dobândite încă se experimentează de felul cum se transmit prin ereditate și vrednic e să pomenesc în această privință lucrările lui Kammerer asupra Salamandrelor și lucrarea lui Semon „Das Problem der Vererbung erworbener Eigenschaften” care deși apărută la 1812 e foarte interesantă prin concluziile sale pe care le scoate autorul. Din aceste puține spicuri din noianul de lucrări ce s'au scris și au apărut până astăzi trebuie să spun în încheiere pentru cetitorii noștri: Problema eredității prin delicateța elementelor cu care trebuie să lucreze, a făcut să fie numai în parte lămurită.

Progresul științei care în zilele noastre își poartă pașii siguri în toate domeniile de activitate omenească, va aduce de sigur lămurire deplină și în această mare problemă biologică dela care aceea care va avea de câștigat mai mult, va fi școala.

Ion Tăzlăuanu

Educația intelectuală

1. Felurile educației. 2. Educația intelectuală. 3. Importanța educației intelectuale.

1) Am arătat cum se formulează azi idealul educației și am amintit și de idealuri educative speciale¹⁾. Se vorbește deasemeni și de unele scopuri parțiale ale educației.

Constatarea care am făcut-o și pe care o subliniem din nou este următoarea: Concepția despre ideal a evoluat și s'a amplificat. Din ținutele speciale și unilaterale care au predominat în unele epoci și la unii pedagogi s'a ajuns astăzi la formularea complexă de astăzi, sintetizată în noțiunea de *personalitate*, la care se mai adaugă și necesitatea înzestrării acestei personalități cu o *concepție despre lume și valori*.

Societatea, care trece acum prin așa mari dificultăți, pare că e în căutarea unui punct de rezim, unei noi *spiritualități*, care să stabilească *unitate* în manifestările ei diverse și atât de disparate; nu se mai mulțumește cu indivizi crescuți în afară de țelurile și sbuciumul ei. Ea pretinde tinerilor ei membri integrare și credință în principiile și valorile cari stau la baza organizării sale și care trebuie să constituie țința conduitei lor. Tineretului de azi i se pretinde o anumită „*optică*” și acest imperativ a și fost de altfel impus — desigur pe cale autoritară — în unele state.

Prin sistemele educative, despre care s'a vorbit și la noi, s'a introdus în țările cu regim dictatorial ca Rusia, Italia și Germania, obligația ca tineretul să fie dotat cu o anumită concepție despre lume și viață, cu o „*optică specială*”, cum zice D-l Profesor Bărsănescu, *optică comunistă, fascistă sau hitleristă*.

Această amplificare a idealului educației complică mult mijloacele de realizare. Pedagogia clasică își fixa idealul, care era oarecum simplu, apoi fixa mijloacele. Pedagogi mari ca *Pestalozzi*, *Herbart*, *H. Spencer*, vorbeau de mijloacele clasice prin care se realiza idealul ce și-l fixase. Acestea erau: *educația fizică, educația morală și intelectuală*. În unele

1) Vezi *Preocupări Didactice* No. 3-4 Dec. 1936.

manuale de pedagogie se mai vorbia uneori de o educație estetică, religioasă, națională, celășenească etc.

În timpul din urmă amplificându-se ținta educației, s'au amplificat și mijloacele. Individul este considerat din foarte multe puncte de vedere.

Acțiunile, care trebuiesc să se exercite asupra lui, trebuiesc să fie foarte variate, dar și foarte bine precizate. De aceea, când vrem să vorbim de felurile educației, trebuie să o facem cu oarecare sistem, ca să nu ne rătăcim în multiplele și variatele forme de educație de care auzim adesea ori vorbindu-se.

În lucrarea despre care am mai vorbit în această revistă, D-l Bârsănescu pune și rezolvă această problemă¹⁾. Pentru o diviziune logică a educației în formele ei, ia ca punct de plecare evoluția omului. Se constată, zice D-sa, că omul evoluează dela fizic la psihic, dela exterior la interior. În consecință se impune ca să se înceapă cu *educația fizică* sub forma *îgienii corpului*, care trebuie să asigure sănătatea, apoi cu *o cultură a corpului*, prin care înțelegem grija de dezvoltarea normală a corpului omnesc. Corpul exercită mișcări. De aceea este necesară și o acțiune pentru organizarea și coordonarea acestor mișcări; aceasta ar fi *educația motorismelor* sau *cultura motorică*. Corpul interesează și prin simțurile, care culeg impresiile necesare vieții sufletești și deosebește astfel *o educație a simțurilor*.

Plecând dela deosebirea ce o fac filosofii între omul stăpânit de impulsii, *omul empiric*, și omul orientat de valorile culturii, *omul de cultură* și unindu-se cu pedagogul *Otto*, distinge două mari grupe de educații: a) educația impulsilor, b) educația sau formarea omului de cultură.

Prima grupă — educația impulsilor — este foarte necesară și extrem de dificilă, cerând educatorului o serioasă pregătire psihologică. Este activitatea care își propune să conducă individul dela o viață a impulsilor, când actele nu sunt decât ecurile spontane ale pornirilor biologice, spre o viață, în care acțiunile sunt precedate de reflexiune, dându-se astfel un sens manifestărilor sufletești.

A doua grupă — educația sau formarea omului de cultură — se impune cu aceiași necesitate. Este acțiunea ce trebuie să se întreprindă ca dela viața impulsivă să-l deprindem cu preocupări superioare de artă, frumos, adevăr, bine și moral.

Când este vorba de această de a doua grupă dificultățile se înmulțesc, fiindcă valorile culturii sunt multe, variate, denumite diferit și ierarhizate deosebit. Ținta educației din această grupă trebuie să fie punerea în contact cu aceste valori.

1) Unitatea pedagogiei contemporane ca știință. p. 191 și 192.

Care sunt însă valorile la care ne oprim ?

D-l Bârsănescu se oprește la concepția a șase valori : *adevărul* (știința), *sfințenia* (religia), *binele* (morală), *frumosul* (arta), *dreptul* (politica) și *utilul* (economia).

Pregătirea omului, pentru a-l face să „vibreze“ de iubire față de aceste valori, trebuie să se realizeze de aceasta a doua grupă a educației, care se divide în șase forme de educație : *educația cunoașterii adevărului* (educația intelectuală), *educația religioasă, morală, artistică, social-politică* și profesională. Iată o schemă completă pe care o dă D-l Bârsănescu și care arată sumăr felurile educației, reieșite din unificarea diverselor și variatelor concepții ale pedagogiei contemporane :

<u>EDUCAȚIA</u>	<u>OMULUI</u>	<u>Educația vieții</u>	<u>fiziologice</u>	Igiena corpului Cultura corpului Cultura motorică Educația simțurilor.
		<u>Educația vieții sufletești</u>	<u>Educația impulsilor</u>	Educația impulsilor.
<u>COLECTIVITĂȚII</u>	<u>OMULUI</u>	<u>Formarea omului de cultură</u>		Educația etică Educația estetică Educația social-politică Educația intelectuală Educația profesională Educația religioasă.
		<u>a masei</u>	<u>a grupului</u>	Educația echipei Educația clasei Educația școlii Educația asociației.
				Educația masei.

Tabloul aceasta se poate însă mult amplifica, dacă considerăm diferențele diferențieri pe care le-a suferit fiecare formă de educație. Astfel citează D-l Bârsănescu cum D-na Lascaris (în „L'education esthétique de l'enfant”) desface educația estetică în: cultura gestului, educația muzicală, cultura literară, cultura artistică și cultura manuală.

De asemenea cazul educației intelectuale în care *G. Gentile, Nohl* și alții deosebesc o educație filosofică, alta științifică și o alta literară sau umanistă, după felul cum se prezintă adevărul 1).

Am crezut necesar să înfățișez cele mai de sus ca să se înțeleagă mai bine accepția ce trebuie să se dea noțiunii de educație și să se vadă cât de complicată este cercetarea problemelor de pedagogie astăzi, cum și cât este de simțită nevoia unor lucrări de sinteză, care să aducă un punct de sprijin și să servească ca bază de orientare pentru cei care vor sau sunt obligați să se informeze în acest domeniu.

2) Din cele spuse până aici s'ar putea desprinde, cu toate variatele înfățișări, funcțiile complexe ale educației. Pedagogii clasici, ca și aproape toate manualele de pedagogie, deosebesc trei funcții mai importante.

O funcție care se îndreaptă spre dezvoltarea fizică a copilului, *funcția îngrijirii*, alta care formează și dezvoltă voința și sentimentele lui, *funcția conducerii* și alta care formează și dezvoltă spiritul lui, *funcția cultivării*.

Această din urmă funcție, cultivarea spiritului se face prin educațiunea intelectuală, sau cum o numește D-l Bârsănescu, *educația pentru cunoașterea adevărului*, fiindcă zice D-sa, după Platon, la adevăr noi mergem nu numai cu intelectul, ci cu tot sufletul.

Ce înțelegem însă prin educație intelectuală și care-i definiția care se dă acestei noțiuni? Și aici găsim interpretări diferite. Pedagogii individualiști vedeau în acest fel de educație o acțiune care să dezvolte inteligența, dând individului aptitudini care să-l facă să rezolve cât mai perfect problemele ce i le pune viața.

Azi se accentuează, în paguba individualismului, nota *socială și idealistă*.

Educația intelectuală, spre deosebire de educația morală, care se exercită dela suflet la suflet, nu se poate face decât cu ajutorul cunoștințelor, cu al bunurilor de cultură, cu al cultivei. Ce este însă cultura? E noțiunea care se definește cu multă greutate. Unii înțeleg prin cultură „totalitatea bunurilor sufletești” deosebind-o de civilizație, care ar fi „totalitatea de bunuri materiale”. Așa D-l Mehedinți în comunicarea ce face Academiei, în ziua de 9 Noembrie 1928, deosebește cultura de civilizație și le consideră ca pe două coordonate etnografice prin care putem

1) Lucrarea citată pag. 192.

caracteriza un popor: »După cum frunza are două fețe: una strălucită, spre soare, alta mai întunecată, întoarsă spre pământ (dar foarte însemnată, fiindcă prin ea respiră și se hrănește zilnic) tot astfel viața omenirii are două aspecte: unul teluric — civilizația, adică tehnica materială; altul ceresc — cultura«, sau suma tuturor produselor sufletești, prin care omul caută să intre în echilibrul cu restul creațiunii.

Amândouă sunt inseparabile și simultane 1). „Spre deosebire de această părere, Spengler vede în cultură și civilizație activități succesive. Cultura creează civilizația. Când o cultură a reușit să creeze o civilizație, ea moare, ca să apară o nouă cultură, care să dea la rândul ei o altă civilizație. Sociologia vede însă în cultură reacțiile unei societăți față de factorii, cari o condiționează. „Toate produsele obiective a societății: economia, limba, religia, cunoștința, arta, morala, dreptul, politica, sunt bunuri culturale și formează la un loc cultura. Rădăcinile culturii și viața ei se găsesc însă în om, ea este legată de un suflet omenesc, este personală.

Cultura întreagă nu se poate realiza prin urmare decât prin legătura vie și trăită între bunurile culturale și anumiți oameni sau anumite grupuri sociale. Cultura personală a fiecăruia din noi nu este o realitate moștenită și încremenită, ci o străduință în veșnică mișcare și devenire, cu alte cuvinte, dacă nu se moștenește, ea se câștigă prin eforturi continue, de fiecare clipă“ 2). Și mai departe... „De aceea se vorbește greșit de o „cultură generală“ care s'ar răspândi în chip egal în fiecare ins. Căci încă odată, cultura nu se poate dărui și nici impune de sus, ci ea *trebuie dobândită în mod liber de fiecare categorie socială*. Omul, fiind întotdeauna pe cale de cultivare a propriei lui ființe nu se poate da și nu se poate avea o cultură ca ceva ce s'ar găsi în afară. Ceea ce se poate dărui și avea este o însemnătate numai în măsura în care individul le poate prelucra și transforma *în valori personale de cultură*“.

Ori cum s'ar înțelege cultura, educația intelectuală manevrează, asupra sufletului elevului, cu această cultură, care formează un material de cultivare. Și aci trebuie să facem și deosebirea dintre cultură și educație. Cultura influențează numai o latură a unei individualități; educația se referă la individualitate în totalitatea ei. Nu se poate identifica acești doi termeni. Nu este tot una „un om cultivat“ cu „un om educat“.

Când e vorba deci de educație intelectuală trei sunt factorii care intervin: educatorul, elevul și materialul de cunoștințe sau de învățământ, sau mai simplu, obiectele de învățământ. Între educator și elev se interpune astfel materia de învățământ. După raportul care se stabilește între factorul elev și factorul materie de învățământ depinde atitudinea învățătorului. Pe-

1) Coordonate etnografice. S. Mehedinți p. 2.

2) Elemente de Sociologie D. Gusti și Herseni p. 322.

dagogia n'a stabilit întotdeauna acelaș raport. Uneori a predominat materia de învățământ înaintea elevului, alteori s'a ținut în seamă elevul, înaintea materiei.

Aceste atitudini au dus la cunoscutele curente: a) *materialismul didactic*, b) *formalismul didactic*.

Nu este locul să cercetăm evoluția fiecărei concepții și să cităm pedagogii cari le-au susținut. Precizăm numai că astăzi s'a ajuns la o sintetizare a acestor două tendinși, în formula „*formativ-organicistă*” redată așa de clar de D-l Prof. G. G. Antonescu: „Având drept criteriu principiul formativ-organicist, educatorul nu va putea să stabilească între subiect — sufletul elevului — și obiect — materia de învățământ, decât un raport de subordonare a materialului la sufletul elevului, la gradul lui de dezvoltare, la interesul și experiența lui.

În domeniul educației intelectuale nu putem admite decât o directivă, care pune subiectul mai presus de obiect, care deci înțelege că spiritul elevului nu este un vas, în care trebuie să se toarne cât mai mult posibil, ci este un acumulator de energii. Rolul esențial al materiei de învățământ, conform criteriului formativ-organicist va fi să exercite și să dezvolte puterile sufletești ale subiectului de educat. Concepția aceasta, care dă suveranitate subiectului și tinde să formeze puterile sufletești ale elevului poate fi, numită cu drept cuvânt, concepția culturii formative.

Adepții culturii formative consideră materialul de învățământ ca alimentul sufletesc, care este menit să sporească energia psihică, după cum alimentele sporesc energia fizică¹⁾.”

Vedem din cele mai sus că educația trebuie să aibă un dublu scop. Pe deoparte să-i dezvolte forțele psihice, pe de alta însă trebuie să-i dea și un număr de cunoștințe cari să-i facă posibilă orientarea în mediu. Sunt cunoscutele scopuri de care vorbește didactica: *scopul formal și scopul material*.

Am văzut ce este educația intelectuală. Am precizat de asemenea scopurile acestei acțiuni. Care este însă tehnica, care sunt mijloacele mai de seamă prin care realizăm această educație? Mijloacele sunt nenumărate.

De obicei pedagogia le sistematizează, grupându-le și reducându-le la următoarele: 1) *experiența*, 2) *învățământul ocazional*, 3) *instrucția liberă*, 4) *învățământul sistematic*²⁾. Nu intră în cadrul acestui articol lămurirea acestor mijloace. Fiecare din ele sunt tot așa de importante. Desigur însă, învățământul sistematic e mijlocul cel mai prețuit și forma normală de cultivare a omului rămâne *învățământul școlar sistematic*. Aci tot

1) Omagiu Profesorului Rădulescu-Motru — Pedagogia de Antonescu p. 326.

2) Vezi Pedagogia de Bărsănescu p. 239.

procesul cultivării este condus de persoane pregătite și după o tehnică amănunțită și științifică.

De acest proces ca și de tehnica învățământului se ocupă o disciplină specială, *didactica*, care după cum am văzut cu alt prilej — își pune și rezolvă toate problemele învățământului.

3) Am înfățișat — desigur sumar — problema educației intelectuale. Alături de celelalte forme de educație, ea contribuie la realizarea idealului educației. Fie care fel de acțiune de care am vorbit își are rolul și importanța ei în dezvoltarea și formarea individualității umane. Dintre toate speciile de educații, acțiunea de cultivare a spiritului a avut întotdeauna și are și azi cea mai mare importanță și un rol hotărâtor.

Dacă cercetăm mai de aproape importanța educației intelectuale constatăm că ea are pe lângă o valoare practică și una socială, una morală și chiar una națională.

Dacă în toate timpurile s'a putut vorbi de importanța practică a educației intelectuale, în vremea de astăzi când greutățile sunt de neînving și când spiritului nostru i se pun spre rezolvare probleme de tot felul și la tot pasul, pentru orientarea noastră, într'un asemenea haos, avem nevoie de o temeinică pregătire intelectuală. Problemele economice, sociale și politice care ne cer deslegare, nu mai găsesc soluții sigure și simple ca odinioară. Azi lupta pentru existență s'a schimbat și a devenit mai acerbă. În această luptă avem nevoie de arme serioase, arme intelectuale, căci în societatea în care trăim utilizarea armelor cerebrale primează.

Vieța socială evoluată ne cere apoi pentru încadrarea noastră în societate un anumit nivel intelectual. De aci importanța socială a educației intelectuale. Vieța culturală a societăților crescând, se simte nevoia unei durabile și solide dezvoltări sufletești a fiecărui individ.

Se cunoaște apoi din elică cât este de însemnată, în acțiunea noastră, motivarea intelectuală.

Se știe — în general — că la acțiunile noastre suntem împinși fie de motive afective, fie de motive intelectuale. Cele intelectuale de multe ori sunt tot așa de determinante ca și cele afective.

De aci importanța morală a culturii intelectului.

Educația intelectuală are astăzi și o importanță, pe care am numi-o națională.

Lupta care se dă între popoare se caracterizează prin afirmarea valorilor ce reușește să le creeze fiecare popor. Dealfel un popor nu iese din anonimat decât dacă creează o cultură. Istoria nu înregistrează decât popoarele care au reușit să creeze o valoare culturală. Celelalte rămân simple popoare, de care se ocupă doar etnografia.

O cultură se creează dacă avem mediu prielnic. Fiecare popor are

predispoziții anumite, care în condiții potrivite, pot să se formeze și să creeze anume valori, care se pot impune și care fac posibilă afirmarea lui ca națiune.

Acest lucru este posibil și ușurat prin o educație intelectuală potrivită.

Națiunea noastră, în situația în care se găsește, are nevoie mai mult ca ori când de o educație intelectuală și încă de o acțiune temeinică și susținută, întreprinsă pe cunoașterea realității sociale românești așa cum se încearcă astăzi prin opera întreprinsă de Fundația culturală regală „Principele Carol”.

Și cum această acțiune, în țara noastră nu rămâne decât în sarcina școlii și învățătorului înțelegem de ce la noi școala și învățătorul trebuie să fie punctul de rezim al oricărei acțiuni culturale.

Virgil Dobrescu

Personalitatea din punct de vedere creștin

În filosofia modernă a vieții și în unele doctrine teosofice, se vorbește mult despre retragerea omului în cel mai adânc și mai spiritual eu al său, ca și când de aici ar trebui să se aștepte orice renaștere. Această iluzie și rătăcire de sine, minte pe om așa de fatal, încât numai experiențe foarte aspre sunt în stare să-l aducă la adevăr.

Starea aceasta sufletească a avut-o și Sf. Ambrozie când cu o inimă prea simțitoare și-a spus convingerea: „pentruca un grec să devină creștin, trebuie să moară omul vechiu și să se nască un om nou”.

Ceia ce spune aici Sf. Ambrozie, se potrivește în general la orice om care-i prea mândru de spiritualitatea naturală a ființei sale și care-și închipue astfel că e în stare să triumfe asupra puterilor inferioare.

Magul potolit dela Königsberg, cercetând temelia „Rațiunii pure”, a stabilit acest imperativ moral: „Lucrează așa, ca și cum faptele tale ar trebui să fie pildă și lege întregii omeniri de azi și de totdeauna. Fă ceea ce trebuie mai întâi și mai presus de toate fiindcă trebuie. Pentru omul superior moralitatea e o necesitate firească, o lege cu totul imperativă”.

Minunată privește deasupra vieții sufletului! În taina cugetului tău, ascultă de suveranitatea propriei tale conștiințe, fără teamă și fără speranță. Impunător desigur, dar fără efect practic, acest imperativ, cu toate că în mintea lui Kant, el trebuie să fie categoric.

Cum să fie? Când de o astfel de poruncă impersonală nu pot asculta decât doar înțelepții de talia celui dela Königsberg, care în loc să se

avânte în fumutul vieții, își petrec existența în potolita neliniște a cugetării ?

Pentru lumea de rând ce nereal e acest imperativ !

„Cum n'a observat magul că lumea nu e o chilie de filosofi, pardosită cu silogisme, ci un vârtej de energie, care răstoarnă într'o clipă strategia argumentelor celor mai bine rânduile ! Cum n'a luat seama că, poate nu e un singur gând de acțiune, care să nu fie pătat de umbra unei intenții de folos personal și deci nu e cum ar trebui să fie ? Atunci, cum să lucrezi așa încât viața ta să poată fi pildă, nici măcar pentru tine însuși ?“ 1)

Trebuia dar să ridicăm nivelul datoriei și mai sus. Chimistul Ostwald a fost întâmpinat într'o zi de un student japonez cu această neașteptată întrebare : După ce ar cunoaște dânsul pe tinerii meniți să ajungă oameni mari ? La răspunsul profesorului care nu găsea o astfel de chestiune potrivită cu caracterul unui laborator de chimie, studentul din țara „Răsăritului de soare“ i-a mărturisit că bărbații de stat ai patriei sale îl însărcinaseră anume să afle dela un profesor de energetică, în ce chip s'ar putea alege din lot tineretul nipon cei mai de seamă studenți spre a li se da o îngrijire deosebită. Această întrebare a studentului japonez i-a dat chimistului Ostwald prilejul de a scrie interesantă operă „Grosse Männer“.

Ca om de știință exactă, el a căutat să-și dea socoteală atât din experiența sa de profesor, cât și din citirea biografiei bărbaților geniali, care sunt caracterele prin care se manifestă personalitățile dislinse. Concluzia la care s'a oprit în ultima sa analiză este aceasta :

„Însușirea cea mai de căpetenie a omului genial, *originalitatea e ceva, înăscut, primordial*“, prin urmare cu neputință de prevăzut.

Iar matematicianul Gaus afirmă : „Am de multă vreme câteva rezultate, dar nu știu cum voi ajunge la ele“. Tot în această ordine de idei Ostwald afirmă că personalitățile nu trebuie căutate în păturile superioare ale societății și nici că personalitatea se manifestă numai decât în opere de filosofie, artă, sau de știință.

Din contra pe orice treaptă socială poate fi cineva o personalitate. Plugarul, meseriașul, învățătorul care încălzește la sânul său pe umiliții copii a unui sat. Popa Tanda n'a fost un preot de rând, ci o foarte mare personalitate socială. Toate aceste afirmațiuni ne duc la concluzia logică că personalitatea izvorăște din acea însușire, din o putere înăscută, primordială și că ea se poate afirma pe orice treaptă socială ; singura formulă cumințe pentru toți cei ce iubesc sincer cultura.

Chiar din tabăra selecționiștilor darwiniști s'a făcut această reală constatare : Natura seamănă mult dar culege roade puține ; fiindcă în toate făpturile sale lumea e mediocră. Cum vrei tu un oarecare să fii măsurat a datoriei morale pentru alții, tu născut să ascuți, nu să fi ascultat !

1) S. Mehedinți : Poporul.

Nu tu om de duzină poți fi îndreptar și pildă semenilor tăi ci altul și anume: Exemplarul cel mai ales al speței, care din grația lui Dumnezeu, prin tainica rânduire a nașterii, iese la lumină omul erou, care concentrează în sine însușirile de căpetenie ale întregii rase.

Aceluia i se cuvine deci suveranitatea imperativului categoric.

Iată, dar cum pe cale logică la izvorul personalității creștine, la imprimarea chipului lui Dumnezeu în om, care urmărește să pună pecetea personalității pe întreaga ființă a omului.

Cel mai puternic îndreptar al lumii „Biblia“, ne spune: „Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul și asemănarea Sa“. Ce adânc înțeles căștigă pentru noi cuvântul acesta dacă îl privim sub lumina ideii de personalitate. Căci: „Istoria creațiunii se repetă în fiecare din noi, dacă purcedem în adevăr la drum pe calea personalității. Din icoana Eului ideal pe care vreau să-l înfăptuiesc eu în haosul din mine, se desprinde o putere creatoare. De n'ar exista în acest ideal o putere de creare, nu s'ar mai naște nici odată din sforțările mele și ale educatorilor mei.

Cosmosul personalității. Cuvântul acesta de cosmos, luat în spirit grec este cu totul potrivit ca să exprime realitatea procesului, care se petrece în fiecare din cei care au ajuns o personalitate.

La început este în noi un haos de porniri, de senzații, de simțiri. Cum se va ajunge de aici la personalitate? Se va apropia mai întâi de tine personalitatea deja formală a educatorului tău... zi-i mamă, zi-i tată, învățător, profesor, pedagog sau ori cum i-ai zice.

Din el se desprinde puterea dumnezeiască a cuvântului creator. El zice și se face. Zice cu puterea pildei, a armoniei vii, puternice, biruitoare care pleacă din el înspre disarmonia, însetată de armonie, care este în tine.

Încetul cu încetul încep să se organizeze în tine o personalitate în germene. Incepi a intervedea forma ta. Incepi a o dori, a o vrea.

Puterea Dumnezeului creator — chipul lui Dumnezeu, s'a mutat acum din afară în chiar lăuntrul tău. Ființa ta s'a prefăcut într'o biserică însuflețită, iar conștiința în altar. Icoana Dumnezeului vieții prinde să strălucească viu ca și'n inima lui Adam cel dintâi, când a vorbit cu el. Această icoană este aceia a desăvârșirii tale, văzută în tine însuși ca un eu idealizat.

Un eu eternizat cu eternitatea valorilor ce-i slujesc drept cunună. Un eu ce a împlinit în el, de acum, prin credință, tot ce e bun în lume și luat din Dumnezeu. Pentru acest eu te hotărăști cu toată voința ta. Vrei să-l realizezi cu toate puterile tale. Și încet, treptat, întocmai ca în Biblie, lumea personalității tale se creiază în timp. Ce adânc înțeles capătă dacă știi să ajungi la el, vechiul cuvânt al Bibliei...“ 1).

Acest fapt l-a făcut pe marele Goethe să exclame: „Höchtes Glück

1) Die Persönlichkeit de H. Gaudig.

der Erdenkinder ist nur die Persönlichkeit“. (Cea mai înaltă fericire a fiilor pământului (oamenilor) este numai personalitatea).

Personalitatea trebuie să se afirme pe toate laturile vieții ; în carieră, în artă, în viața socială, în raport cu trupul, cu spiritul, cu divinitatea.

Ea trebuie să înfățișeze toată viața noastră. Pentru că ea ne ajută să ne mobilizăm toate puterile noastre lăuntrice.

„Drept aceea, fiți gata, că nimeni nu știe nici ziua, nici ceasul, când Fiul Omului va veni“. Aceste cuvinte ale Mântuitorului se îndreaptă către personalități. Icoana eului perfect trebuie să fie veșnic farul care trebuie să-mi lumineze cărările mele.

Aceasta trebuie să fie valoarea mamă, a tuturor valorilor mele, care-mi vor mări capacitatea de lucru a vieții. Personalitatea va deștepta în noi puterile vii ale individualității noastre, ne va pune în contact permanent cu lumea și cu Dumnezeu.

Repet, personalitatea nu este o retragere în sine, ci o cuprindere în sine.

În toate elementele vieții: oameni, idei, așezăminte, carieră, în Dumnezeu, se află atâtea valori ce ni se oferă spre a le trăi într'o viață personală. Dar noi le primim din punctul de vedere al eului ideal? Ori strigăm ca Oskar Wilde din fundul carcerii sale: „În gospodăria simplă a naturii nimeni nu primește decât ceia ce dă el însuși. Atât îți dă lumea, cât poți tu singur să-i dai“. Îndoiala aceasta a lui Oskar Wilde provenise din cauza amoralității ce-l duse la acest loc de osândă.

Dar cine se îndoiește de biruința binelui, se situează în soarta „sufletelor negre“, pe care Dante le așează în fundul infernului. Pe când cei sănătoși la cap trec ca Goethe „peste morminte înainte“, spre biruința adevărului.

Precum în lumea antică Venera ieșea din valuri, așa în fiecare om care vrea să ajungă o personalitate, se ridică în fiecare clipă, din materialul amorf al individualității native, într'o formă din ce în ce mai perfectă: „Personalitatea“.

Talentele, inteligențele, care nu se ridică pe culmea personalității, cucerind în viață toate valorile morale se prăbușesc, ca Baco de Verulam, în fundul pușcăriei. Alături de „Novum Organum“, al inteligentului Baco, istoria va pomeni în veșnicie și mișelia egoismului său zugrăvită cu atâta artă de Macanlay. Savantul ca și artistul trebuie să fie înainte de toate un caracter. Aceasta este treapta cea mai înaltă pe care ne ridicăm în ierarhia personalităților omenesti.

În slujba personalității omul superior pune tot ce-i mai bun în această lume: Adevărul, Binele, Frumosul — DIVINUL.

Le acceptă în el ca pe niște elemente constitutive ale vieții.

Iar modelul suprem al eului perfect, nu poate fi pentru noi altul decât Mântuitorul Hristos, pentru că El e una din încarnațiunile cele mai desăvârșite ale legii personalității în virtutea căreia un individ poate spune evenimentelor: „Voi puteți trece, dar Eu rămân“.

Tot El ne-a spus: „Toată făptura spre Mine s'a zidit, prin Mine se desăvârșește și se întoarce la Tatăl“. Hristos a împrumutat o vieță nouă milioanei de oameni din toate neamurile și vremurile. Din păcătoși El a făcut sfinți, din criminali convertiți, din sceptici credincioși.

Care din marii reprezentanți ai umanității a fost în stare să dăruiască adevărata mângâiere celor suferinzi?

Din Hristos a curs însă neconținut balsamul în milioanele de suflete părăsite și chinute din cursul veacurilor.

În arta primitivă creștină Hristos este înfățișat ca Orfeu cântărețul care scapă sufletul din infern. Spiritul absolut ne scapă de împărăția morții și ne duce la lumina mântuirii.

În concluzie personalitatea creștină se rezumă în cuvintele Mântuitorului: „Ca toți să fie una întru Dumnezeu“. (Ioan XVII 21).

Preot Mihai Gavrilescu

BIBLIOGRAFIE:

- 1) Die Persönlichkeit de H. Gaudig.
- 2) Hristos și Viața omenească de Fr. W. Foerster.
- 3) Poporul — S. Mehedinți.
- 4) Filosofie Românească — Marin Ștefănescu profesor Cluj.
- 5) Prin Hristos la Cultură — Preot D. Cristescu.

Raportul dintre stat și biserică

Statul și Biserica sunt două instituții, care au existat din cele mai vechi timpuri. Istoria ne dovedește că aceste două așezăminte au stat una lângă alta, ajutându-se reciproc. Astfel cu drept cuvânt afirmă F. J. Monlart că „existența a două societăți religioasă și politică și a două puteri care le rezumă și le personifică este un fapt permanent și universal“. ¹⁾ În antichitate nu exista raport între Stat și Biserică, căci religia, drepturile și guvernarea se confundau, neconstituind decât un singur lucru sub trei aspecte diferite. Statul era o comunitate religioasă, regele un pontif, magistratul un preot, iar legea o formulă sfântă ²⁾. Nu existau

1) F. J. Monlart L'Eglise et L'Etat. Souvain 1887 pag. 1.

2) I. Matei. Drept Bis. de Stat Buc. 1926 pag. 7-8.

două clase de cetățeni, separate una de alta prin atribuțiuni diferite, laicii și ecleziasticii ¹⁾, ci atribuțiunile lor atât cele religioase cât și cele civile se confundau însă tot odată se pătrundeau reciproc ²⁾. La Roma și Atena cineva putea să fie magistrat, să împartă dreptatea, să comande oștirile și să facă în acelaș timp parte dintr'un colegiu de preoți și auguri ³⁾. Preoții la rândul lor fiind considerați niște funcționari, iar religia o parte a administrației publice ⁴⁾. Cu ivirea creștinismului lucrurile iau o nouă întorsătură. De unde în antichitate aceste două instituții se confundau, membrii lor având aceleași atribuțiuni, acum Mântuitorul Hristos, le deosebește, le dă independență, precizând pentru totdeauna natura, raporturile și scopurile lor, prin formula: „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu“, ⁵⁾ arătând prin aceasta că una este a te supune Cezarului și alta lui Dumnezeu. Biserica de acum înainte devine „ca o ființă deosebită de Stat“ ⁶⁾ prin scopul ei sublim de a pregăti pe oameni către fericirea cea veșnică. Intre cele două puteri există numeroase deosebiri și anume cu privire la: origină, scop, mijloace, constituții, durată și loc ⁷⁾. 1) Biserica a fost fondată direct de Dumnezeu și a fost înzestrată cu o organizație hotărâtă ⁸⁾. Ea este prin urmare, după cum afirmă d-l N. Popescu-Prahova de drept divin supranatural ⁹⁾. Statul este fondat indirect de Dumnezeu, sădind în oameni mai ales năzuința de unire ¹⁰⁾. Conform acestui principiu Statul s'a format prin reunirea mai multor familii sau triburi sub un conducător; împărat, rege, principe. El este prin urmare de drept divin natural ¹¹⁾. 2) „Puterea religioasă însărcinată de a conduce în lume opera de mântuire, are ca obiect sau ca scop prim, binele sufletesc și supra natural, sfințirea și fericirea veșnică a neamului omenesc... Puterea civilă are ca urmare directă binele natural și vremelnic; conservarea și dezvoltarea în ordinea naturală a facultăților fizice, intelectuale și morale a celor ce-i sunt supuși ¹²⁾. 3) Din diversitatea scopurilor rezultă și diversitatea mijloacelor de realizare a lor. Spre deosebire de Stat, care dispune de forța publică ca mijloc de constrângere, Biserica se folosește în ajungerea scopului său, de propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu și de administrarea sfintelor taine. Impotriva celor cari

1) N. Popescu-Prahova Raport între Stat și Bis. Chișinău 1936 pag. 5.

2) Ibidem.

3) Ibidem.

4) Ibidem. Op. cit. pag. 5-6.

5) Ev. Matei Cap. 22 vers. 21.

6) I. Matei Op. cit. pag. 8.

7) N. Popescu-Prahova Op. cit. pag. 18.

8) Nicodim Milaș Drept. Bis. Buc. 1915 pag. 571.

9) N. Popescu-Prahova Op. cit. pag. 12.

10) Nicodim Milaș Op. cit. pag. 572.

11) N. Popescu-Prahova Op. cit. pag. 19.

12) F. J. Monlart Op. cit. pag. 149-150.

nu se supun prescripțiilor ei, ea nu întrebuințează decât pedepse duhovnicești 1). 4) Biserica a primit dela dumnezeescul ei întemeietor o formă de conducere, pe care nu poate să o schimbe sau să o desființeze. Constituția Bisericii este drept divin. Statul n'a primit dela Dumnezeu, direct o astfel de formă de guvernare: el este liber să se constituie în monarhie sau în republică. El ține în mâna sa instituțiunile lui publice: poate deci să le schimbe. Constituțiunea Statului este de drept omenesc. 5) Biserica și Statul se mai deosebesc și cu privire la durata și întinderea lor. Biserica este universală; ea depășește limitele teritoriale ale statelor. În afară de aceasta ea este veșnică. Statul prin definițiune este mărginit în spațiu și în limite geografice și susceptibil de mari modificări teritoriale.

Pe de altă parte istoria ne dovedește că Statul nu poate să aibă pretențiune de veșnicie. 6) Ca o urmare a celor de mai sus Statul și Biserica sunt două societăți necesare, existând una lângă cealaltă și fiecare prin independență în sfera proprie. Prin independență și suveranitate respectivă nu se înțelege separația ce de altfel este o imposibilitate, ci numai libertatea reciprocă, subordonarea unei puteri față de cealaltă, în chestiunile ce constituiesc domeniul propriu al fiecăruia 2). Cu toată independența dată Bisericii de Mântuitorul Hristos, între aceste două instituții trebuie să existe legături cordiale. Baza legăturilor dintre Stat și Biserică a constituit-o Sf. scriptură unde găsim: „regii vor fi îngrijitorii Bisericii“, iar în altă parte: „regii vor fi apărătorii credinței și ai poruncilor divine“ 3). „Sf. Ioan Hrisostom la explicarea pasajului citat din epistola apostolului Pavel către creștinii din Roma, relevă datoria episcopului de a se supune autorității publice; în explicarea epistolei a doua către Corinteni a apostolului Pavel, Hrisostom menționează ascultarea la care este obligată autoritatea publică față de Biserică și cu aceasta explică legătura reciprocă a ambelor autorități, precum și caracterul acestei legături. Episcopul se supune autorității publice ca supus al Statului și nu fiindcă cumva autoritatea episcopală emană dela reprezentanții autorității publice; tot așa reprezentantul autorității publice se supune episcopului, ca membru al Bisericii, ca om pătruns care își caută mântuirea în Biserică; niciodată însă pentru faptul că autoritatea sa și-ar avea origina în a episcopului. În această subordonare reciprocă a autorității bisericesti și publice se arată atât deosebirea și independența lor, cât și necesitatea legăturii lor reciproce, pentru recunoașterea din amândouă părțile a unui principiu mai înalt diriguitor în omenire 4).

1) N. Popescu-Prahova Op. cit. pag. 19.

2) N. Popescu-Prahova Op. cit. pag. 19-20.

3) Regi. cap. 11. vers 3-4.

4) Nicodim Milaș Op. cit. pag. 578.

Împărații creștini, contrar celor păgâni, au înțeles în mod imperios că legătura dintre aceste două instituții este indispensabilă, căci numai așa ambele ar putea să-și îndeplinească scopurile lor sublime, de a conduce omenirea către fericirea temporală și veșnică. Pentru aceia ei au stat totdeauna alături de Biserică, venind în ajutorul ei prin decrete și legi. Iată ce scriau împărații Teodosie al II-lea și Valentinian III-lea episcopilor alexandrini în timpul ereziei lui Nestorie: „Starea imperiului nostru depinde de cinstirea lui Dumnezeu deoarece între ea și Imperiu sunt multe lucruri comune și multă asemănare. Ele se ajută reciproc și înaintează prin dezvoltare din amândouă părțile, așa că adevărata credință luminează prin dreptate și Statul se află în floare când unește în sine credința și dreptatea. Ca împărați instituiți de Dumnezeu, pentru a fi azil al evlaviei și a fericirii supușilor noștri, îngrijim întotdeauna pentru păstrarea legăturii dintre Biserică și Imperiu, slujind providenței divine și oamenilor. Providenței îi slujim prin grija noastră pentru progresul Statului, supușilor, conducându-i la credința pioasă și la purtarea demnă de un creștin; căci este imposibil ca acela care îngrijește de imperiul său, să nu îngrijească și de biserică” 1).

Iustinian în novela a VI-a a exprimat într'un mod și mai clar raportul dintre Stat și Biserică; „Două daruri mari i-a dat omului grația divină: preoția și guvernarea statului; aceia poartă grijă de serviciul divin, aceasta conduce celelalte afaceri ale omului; amândouă au aceeași origină, amândouă sunt podoabele vieții omenești. Pentru aceasta împăraților le place cinstirea preoților care prin rugăciuni neîntrerupte se roagă lui Dumnezeu pentru ei. Dacă preoția în orice privință este bine orânduită și plăcută lui Dumnezeu și Statul se conduce bine și cu dreptate, atunci va exista un deplin acord în totul, pentru fericirea omului. Pentru aceasta noi nutrim cea mai mare grijă pentru păstrarea dogmelor divine și pentru păstrarea cinstei preoției și nădăjduim că vom fi părtași la darurile cele mai mari ale lui Dumnezeu și că acele daruri pe cari le posedăm, le vom păstra 2). Prin legea din 530, Iustinian a hotărât că ceace opresc canoanele să fie oprit și de legile Statului. Mai departe în novela a VI-a, a hotărât ca, canoanele să aibă aceeași valoare cu legile Statului și în deosebi prin novela 131, a dispus ca toate canoanele date sau întărite de primele patru sinoade ecumenice, să aibă putere universală obligatoare și dispozițiile privitoare la credință, să aibă aceiași putere ca Sf. Scriptură și canoanele ca legile Statului; tot odată dispune ca orice lege care era în contradicere cu canoanele să n'aibă valoare 3). Între anii 879 și 886, iese la lumină „Epanagoga” cuprinzând legile imperiale. Iată cum se descrie autoritatea

1) Citat după Nicodim Milaș op. cit. pag. 579.

2) Ibidem.

3) Nicodim Milaș ops. cit. pag. 13—14.

bisericească și publică din Bizanț și raporturile lor de reciprocitate. „Împăratul este autoritatea legală, binele comun al supușilor; el răsplătește și pedepsește imparțial. Menirea lui este de a face bine. Ca normă el are Sf. Scriptură, sentințele celor șapte sinoade ecumenice, precum și legile politice. El trebuie să se distindă în credința ortodoxă și mai ales în credința adevărată a Sfintei Treimi. La darea de legi, are să se conducă de obiceiul existent, însă care numai atunci are să aibă valoare, când nu va sta în contradicție cu canoanele. Patriarhul este icoana vie a lui Hristos; el trebuie să reprezinte adevărul prin cuvânt și faptă; oficiul său este îndreptat la mântuirea sufletelor încredințate lui, la învățarea și apărarea fără șovăire a adevărilor de credință. Împăratul și patriarhul, autoritatea politică și preoția se rapoartă între sine ca trupul și sufletul și sunt pentru organismul statului tot așa de necesare ca trupul și sufletul la un om viu. În legătură cu concordanța lor stă progresul Statului“ 1).

Când ortodoxia ajunsese la biruință cu suirea pe tron a lui Constantin cel Mare și a mamei sale Elena, părinții sinodului VII ecumenic au salutat cu însuflețire restabilirea relațiilor anterioare între Biserică și Stat prin cuvintele următoare: „Preoția este sfințirea și întărirea suveranității; preoția păzește și îngrijește de cele cerești, suveranitatea conduce prin legi înțelepte afacerile pământești. Acum a căzut peretele de despărțire și s'a restabilit unirea dorită“ 2). Vedem dar că prin această doctrină despre raportul dintre Stat și Biserică, pe care biserica antică a propovăduit-o, a primit sancțiunea canonică de care erau pătrunși atât părinții bisericești cât și împărații creștini. Părinții Bisericii apelau la împărați cerându-le ajutorul când aveau nevoie de întărirea unei dogme, în contra unei erezii, considerând acest fapt ca o datorie a puterii politice, întrucât și ea este de origine divină. Împărații la rândul lor dădeau ajutorul cuvenit Bisericii, când doctrina creștină era amenințată de erezi, sancționând legi în contra lor, fiind pătrunși de spiritul creștin și dându-și seama, că numai pe această cale va duce omenirea către fericire. Bazați pe acest principiu, ei luau parte și la sinod, dar nu ca judecători în chestiuni de credință și ca șefi bisericești, ci ca apărători ai păcii și ordinii în Biserică. Ca urmare a celor de mai sus, afirmăm că Statul Romano-Bizantin, ale cărui limite au slujit la început de câmp pentru plantarea, creșterea și înflorirea creștinismului, considera religia ca un avut necesar pentru viața Statului și pentru acela el s'a ocupat și singur a stăruit pentru stabilirea religiei de stat 3).

Statul Bizantin și-a manifestat respectul său către Biserică prin aceea c'a respectat sărbătorile bisericești. El a oprit muncile publice în sărbătorile

1) Idem ops. cit. pag. 579—580.

2) Ibidem.

3) Berdnikov Drept. Bis. trad. de Silvestru Bălănescu. Buc. 1892 pag. 323—325.

bisericești, facerea judecății, facerea cercetărilor, acordând bisericii protecția sa față de siluirile din partea oamenilor puternici, de urmările barbare ale celui mai tare 1). Viața internă a Bisericii n'a suferit de influența și amestecul autorității Statului, aflându-se în acelaș timp sub paza și scutul comun al legii Statului. Organizația exterioară a administrației bisericești a avut nu puține puncte de contact cu administrația Statului. Și înainte de altele, ordinea administrativă a Statului Bizantin, a influențat mult asupra ordinii instanțelor administrative și judiciare în administrația bisericească 2). În toate timpurile religia a fost considerată ca principiul vieții sociale și ca adevărata bază a ordinii publice.

Din timpurile cele mai vechi, experiența a arătat, că atacurile împotriva religiei erau adevărate atacuri împotriva ordinii publice. Legislatorii antichității mai înțelepți decât mulți dintre necredincioșii noștri contemporani, au pus religionea la însăși temelie instituțiilor lor sociale. Legile lui Minos și Seleucus, ale celor 12 Table se întemeiază numai pe teama de zei 3). Istoria ne arată că Romanii aveau un adânc respect pentru religie și țineau cu tot dinadinsul ca ei să fie considerați ca nația cea mai religioasă. „Romanii, scrie Valeriu Maxim, au socotit totdeauna că trebuie să acorde locul cel dintâi religiei și să-i dea preferință față de tot ce putea să intereseze mai mult gloria și puterea națiunii lor“. Și mai departe acelaș susține: „Nu este de mirare zice el, că bunătatea zeilor a veghiat totdeauna la păstrarea și creșterea acestui imperiu, care respectă cu atâta scrupulozitate cele mai neînsemnate prescripțiuni ale religiei și care în toate timpurile a observat cu cea mai deplină credință ceremoniile cultului divin 4). Acestui adânc respect față de religie, ei atribuiau toate victoriile și puterea la care ajunseră 5). Cu cât înaintăm către imperiu creștin acest raport dintre Stat și Biserică deveni din ce în ce mai încheșat. Impărații creștini înțelegând marea rol al Bisericii lui Hristos, i-au venit în ajutor sancționând deciziunile ei și obligând pe cetățenii imperiului de a le ține. Biserica, la rândul ei vine, în ajutorul statului prin concursul ce i-l dă, prin îndreptarea și îmbunătățirea vieții cetățenilor lui, nejerfind nimic din ceace i se cuvine și neadmițând arbitrul puterii lumești bazându-se în aceasta pe puterea hărăzită ei de Mântuitorul Hristos.

În timpul lui Ludovic al XIV-lea, un mare literat al Franței—Bossuet — menționând acelaș principiu se exprimă: „În toate împrejurările ca cetățean sunt un umil supus al Majestății Sale; în Biserică însă regele vine

1) Idem op. cit. pag. 328.

2) Idem op. cit. pag. 333.

3) N. Popescu—Prahova op. cit. pag. 8-9.

4) Idem op. cit. pag. 10.

5) Ibidem.

după mine" 1). Prin ajutorul ce i-l oferă Biserica, Statul progresează, căci numai ea este aceia care formează oameni morali și buni de care Statul are nevoie în prosperarea sa. „Când forța politică a unui stat începe să diminueze, atunci tot organismul lui social slăbește, iar existența lui merge spre declin" 2). Istoria tuturor timpurilor ne dovedește că aceste două instituții, Statul și Biserica, au stat una lângă alta ajutându-se reciproc. Dacă Statul observă față de Biserică o atitudine protivnică, vrăjmașe, atunci Biserica va ocupa locul oferit ei de împrejurări, va căuta în ea însăși punctul de greutate și va aștepta cu răbdare până va învinge dreptatea lui Dumnezeu; niciodată însă Biserica nu va înceta să propovăduiască învățătura ei și provocată la lupte, va lupta cu arme spirituale, energie și fără șovăire, cu credință tare chiar dacă ar cădea mulți dintre membrii ei, ca mai curând ori mai târziu victoria definitivă va fi de partea ei. Ca putere spirituală și independentă, Biserica poate să existe și'n afară de Stat și pentru ajungerea scopului ei să întrebuițeze mijloacele spirituale care-i stau la îndemână, fără să aibă nevoie de mijloace de ajutor pământesc ale Statului, însă Statul ca putere pământească, nu poate exista fără puterea spirituală, morală; căci în acest caz el s'ar transforma într'o asociație de oameni, care parcurge calea vieții ei în dezvoltarea obișnuită a puterilor fizice, fără stăpânire morală.

Deoarece în Biserica creștină există acea putere morală, Biserica chiar dacă este persecutată de Stat, poate privi cu deplină încredere în acel timp, în care Statul din interese proprii va căuta să se apropie de Biserică, pentru a întrebuința puterea morală asupra căreia Biserica singură dispune de adevăratul înțeles și necondiționat.

Și în timpul persecuțiunii, Biserica nu se va îndepărta niciodată de învățătura ei fundamentală despre origina și importanța autorității publice și membrii ei desigur nu vor ținti să se opună acestei autorități și nu vor năzui peste măsură la egalarea cu membrii eterodocși ai aceluiaș Stat. Imperiul lui Hristos, nu este imperiul libertății în sens politic, ci imperiul libertății spiritului și a adevărului, a libertății de rătăcire și păcate; această libertate nu va putea să răpiască Bisericii nici o putere pământească 3).

Pr. D. Mihailescu, Doina

1) N. Popeacu—Prahova. Curs de Drept. Bis. an. III pag. 25—26.

2) Șerban Ionescu. Teoria ideilor forțe cu aplicarea la ideia morală, religioasă și socială. Buc. 1924 pag. 97.

3) Nicodim Milișan op. cit. pag. 575—576.

III. REALIZĂRI ȘI DRUMURI NOUĂ

Casa lui Eminescu nu mai este!

Casa dela Ipotești nu mai este și nu va mai fi vreodată.

Casa aceea de mic boerănaș cu cerdac și cu livadă, care a văzut sburdălniciile și visările și a ascultat chiotele și cântările minunei cu frunte mare, plete negre, ochi adânci și gânditori, casa aceea nu mai este.

Nu mai este nici șura de care cu atâta gingășie și voieșie și-aduce Eminescu aminte :

„Și pe șură ne primblam
Peste stuf și paie
Și pe munți ne 'nchipuiam
Că facem bătaie

.
Și pe cap mi se umfla
Casca de hârtie,
O batistă într'un băț
Steag de bălălie....

Nu mai este nici cerdacul din care el, regele poeziei românești de mai târziu, se lasă vrăjit de serile pe deal :

„Sara pe deal buciumul sună cu jale,
Turmele-le urc, stele le scapără 'n cale,
Apele plâng clar isvorind din fântâne“...

și aștepta căderea nopților cu lună când

„Ah! în curând satul în vale amuțește“
și „Lângă salcâm sta-vom noi noaptea întregă,
Ore întregi spune-ți-voiu cât îmi ești de dragă!
Ne-om răzima capetele unul de altul
Și surâzând vom adormi sub înaltul
Vechiul salcâm“.....

Cuibul de la Ipotești către care-l îndemna inima lui de 10 ani să

fugă pe jos dela Cernăuți și care i-a cuprins cele dintâi svâcniri de dragoste pentru țărăncuța aceea »dulce înger blând

Cu ochi uimiți de mari*..

cu care se juca desculț, sau îi spunea povești din cărți :

„Și tu stăteai s'ascuți
 Duloasele-mi povești.....
 Ca și cum te-ai mira,
 Tu ochii mari făceai,
 Deși nu pricepeai
 C'o spun în pilda ta.
 Și-apoi când te rugam
 Să-mi spui de mă iubești,
 Prindeai ca să șoptești
 Cu buzele abia.....

iubilă care apoi a murit, când iubitul nu împlinise 16 ani, dar care și-a amintit mereu cu durere, durere desnădăjduită ce-a strâns-o cu stâta măestrie în acea proiectată meditație „Elena“ ce pe urmă a devenit „Mortua est“, casa aceea nu mai este.

Nimic din ce putea să ne amintească de copilăria celui mai de preț exemplar al neamului nostru, nimic din ce putea să ne dea fiorii apropierii de urmele unui geniu, nimic, nimic din toate acestea nu există la Ipotești. Mâni necioplite, lucrând din porunca unui bătăran și vremelnic stăpân al acestor odoare neprețuite, au prefăcut în pulbere casa care trebuia să fie loc de pelerinaj și înălțare.

Cine era stăpânul? Intelectualitate românească, cutremură-te! Unul dintre ai tăi, un medic — zice-se — a făptuit nelegiuirea. Unul care nu poate fi decât ori străin de sensibilitatea românească, ori înstrăinat, ori brulă fără duh, pe care cartea și frământările sufletului nostru n'au putut-o atinge și modifica.

Prin străduința scriitorului și biografului de suflet și talent al lui Eminescu, Cezar Petrescu se încearcă reconstituirea cuibului copilăriei celui pentru care alte neamuri ar fi dat o împărăție. Frumos gest, dar inutil. Reconstituirea este copie și copia e moartă, incapabilă să miște. Intr'o astfel de casă copiată, sufletul meu și-al tuturor va rămâne rece, sau se va cutremura de scârbă și dispreț pentru cei ce-au putut și n'au împiedicat sacrilegiul dărâmării originalului. E mai bine să nu se facă ! Să rămâie locul gol, cu golomozul vechilor și sfinșiilor păreți — dacă mai este — ca să avem măcar desnădejdea și desgustul propriei noastre nemernicii. Din pulberea aceea va porni poate îndemnul unei innoiri și înălțări.

Căci — ori ce-am spune — suntem niște nemernici prin nepăsarea și mai ales prin ignoranța noastră.

Când din biblioteca celui din urmă German știutor de carte nu lipsește un exemplar din Goethe, sau din aceea a unui Englez unul din Shakespeare — care stă alături de Biblie, — când la aceștia nimic din ce este în legătură și amintește de viața și opera oamenilor lor mari nu se distruge și nu se mânjește, când pentru orice Francez cel din urmă nasture din tunica lui Napoleon este sfânt, cum putem numi oare dărâmarea pereților dela Ipotești, decât crimă de lèse-națiune și nemernicie? Crimă făptuită de un produs al școlii noastre, care n'a reușit să-i înmlădie pornirile și să-i strecoare în suflet dragostea și prețuirea valorilor prin care un neam își cucerește și justifică dreptul la viață liberă. Și — să nu fugim de adevăr — medicul acela nu e singur. Câți oare ar fi rezistat ispitei de a dărâma o casă veche și fără folosință, pentru a o înlocui cu un conac vesel, comod și încăpător de oaspeți mulți și sgomotoși?

Și iarăși mă întreb și vă întreb, câți au în bibliotecile lor — dacă le au — opera lui Eminescu — așa de puțină și totuși așa de neînchipuit de multă — și câți sunt în stare oare să-și recite frumos și cu pătrundere strofe din Luceafărul, sublime prin armonia și înălțimea gândului cuprins în ele?

Vi-l închipuiți oare pe medicul dela Ipotești sau Boloșani făcând aceasta? Sau vi-l închipuiți cutremurându-se de mândrie la răspunsul demn și hotărât al bătrânului Mircea către îngâmfatul și mai pe urmă biruitul Baiazid?

Nu. El trebuie să fie „uriciunea fără suflet, fără cuget,

Cu privirea împăroșată și la fălci umflat și buget“.

Numai de la o astfel de creatură putea porni porunca ucigașă de amintiri ale unui neam întreg!

Cum de nu se simția el mândru a fi stăpânul casei celei mai scumpe sufletului românesc?

Cum de nu s'a cutremurat el în clipa când sub ochii lui și din absurda lui poruncă, cea dintâi cazma a isbit din greu în cuibul plin de amintiri?

N'a simțit el oare cum în ceasul acela sufletul lui Eminescu, nepuțincios în imaterialitatea lui, se frământa din colț în colț, desnădăjduit că sălașul puținelor lui bucurii se prăbușește în pulbere?

Dar întrebările cad în gol, căci lucrul s'a sfârșit. — Destinul lui Eminescu — tragic și nedrept — n'a vrut să se desmintă nici după moarte. Parcă suntem și lucrăm sub porunca unui duh vrăjmaș, așa ne grăbim să distrugem și să mânjim amintirea acestui mare nefericit.

De aceea când vin și gesturi pornite din pietate, sufletul nostru nu trebuie decât să tresalte și să-și ispășească păcatul de mai înainte. Un asemenea gest îl face învățătorimea românească în frunte cu D-l D. V. Țoni

președintele ei, când vra să proslăvească amintirea lui Eminescu prin zidirea unei biserici și școli primare monumentale, acolo la Ipotești!

Avem prilejul să punem și noi o piatră în zidurile acestea; s'o facem cu grabă și mândrie!

Dumnezeu să le ajute să isprăvească lucrul de preț.

Victor Savin

Aparatul de citire

I. Dificultatea pe care o înlămpină învățătorii la predarea scrierii și citirii în clasa I-a primară, a silit pe mulți educatori să inventeze numeroase procedee — care de care mai ingenioase — prin care să înlocuiască plictiseala și monotonia clasei, cu activitatea, curiozitatea și interesul copiilor. În Italia, în Franța și în Germania se încearcă și se realizează mult în această direcție.

În Germania se încearcă înlocuirea abecedarului cu „*aparaturii de citire*“. Ce este acest aparat? Este o simplă cutie care poate fi la îndemâna oricărui învățător și a celui mai sărac elev. Și e de două feluri:

a. *Aparatul mare pe care-l întrebuințează învățătorul, când lucrează cu toată clasa.*

b. *Aparatul pentru elevi cu care lucrează fiecare copil în bancă odată cu învățătorul, sau numai individual.*

Aparatul învățătorului se construiește din lemn. Trebuie să aibă lungimea de 146 cm. și lățimea de 56 cm. Se împarte în atâtea despărțituri câte litere sunt în alfabet. Înălțimea aparatului este în față de 11 cm. și în dos de 28 cm., ca la un galantar înclinat, expus ușor la vederea tuturor. Despărțiturile au toate înălțimea de 10 cm. și sunt așezate oblic, paralele cu marginea galantarului. Deasupra aparatului se așează o tabelă mobilă cu aceleași dimensiuni. Pe aceasta se lipesc, sau se prind cu cuie, 4 vergele de lemn; prima se așează în partea de jos a tabelii iar celelalte la distanța de 17 cm. una față de cealaltă. În despărțiturile cutiei se așează litere de carton de diferite culori și mărimi; obișnuit se fac de mărimea 13-14 cm. Se așează, în timpul lecției, literile pe vergele, alcătuindu-se silabe, cuvinte, propozițiuni.

Aparatul pentru copii are forma unei prisme dreptunghiulare cu lungimea de 25-30 cm.; lățimea de 17-22 cm. și înălțimea de 3 cm. Este acoperit cu un copac pe care sunt, ca și la aparatul învățătorului, 4 vergele, pentru așezat literile. Interiorul aparatului este împărțit în atâtea despărțituri câte litere are alfabetul plus literile care alcătuiesc sunetele compuse:

ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi, scrise la un loc. Literile mobile sunt construite tot din carton, însă de dimensiuni mai reduse : 3-4 cm.

II. A fost o vreme, la noi și pretulindeni, când singurul mijloc pentru învățarea scrierei și a cetirii era abecedarul. În apusul Europei începe să fie înlocuit cu aparatele de cetire. Sunt avantajii în această noutate ?

La cetirea în abecedar se ascultă, un singur elev, iar toți colegii lui sunt constrânși să urmărească lectura „cu degetul“, pe carte un text arhicunoscut, fără posibilitatea unei activități proprii și fără niciun interes. Exercițiul cu aparatul de cetire transformă pe elevii-auditori pasivi și indiferenți în colaboratori harnici și vioi, care nu simt constrângerea și efortul ce-l fac. Prin activitatea proprie, copiii își construiesc, la aparatul de cetire, silabe, cuvinte, propozițiuni din ce înce mai grele și mai complicate. Se ajunge, ușor și sigur, de la înțelegerea succesivă la cea simultană a cuvintelor și se înlocuiesc exercițiile rigide ale abecedarului cu jocul spontan, construit după dispoziția sufletească a elevului. Memorarea așa de frecventă în clasa I-a primară este înlocuită cu înțelegerea lecturii. Litera din carte rămâne pentru copil un simbol, pe când aceea din aparatul de cetire este o realitate intuită și prin alte simțuri în afară de simțul văzului. Se mai pune la contribuție instinctul de jocuri al copilului, dorința lui de-a complica lucrurile prefăcând astfel jocul în muncă instructivă voluntară și ușurându-se trecerea de la jocurile din casa părintească la activitatea cărțurărească nouă, din școală.

Aparatul de cetire are, apoi, avantajul prezentării textului nou, deci uitarea repetiției și adaptarea materiei după condițiile psihologice ale clasei, elevului.

Formarea textului nou transformă pe învățător și pe elev în creatori activi, interesați. Acordă libertate și autonomie completă și obligă în acelaș timp să lucreze și să se perfecționeze în comunitatea lor de muncă cotidiană.

III. Sunt mai multe metode de lucru cu aparatul de cetire; de fapt se întrebuințează numai două: analitică și sintetică.

Metoda sintetică, care astăzi este cea mai răspândită, pornește de la sunete și de la semnele lor — literile — le unește în silabe, cuvinte și propozițiuni. Metoda analitică procedează invers: se pornește de la propozițiuni — ziceri — care se desfac gradat până la litere, sunete, apoi se face sinteza din nou.

IV. Se îngăduie, cu aparatul de cetire, o școală pe măsură și încadrarea elevului în mediul local. Dealtfel acest aparat nu este numai un material didactic, ci și un mijloc ușor și eficace prin care copilul poate învăța mai rapid și mai natural. Timpul care se întrebuințează la învățarea literilor este minim, față de timpul cerut de metodele cunoscute și consacrate.

crate în predarea scris-cititului. Abecedarele germane de astăzi caută chiar să imite felul de predare obișnuit cu aparatul de cetire.

La scrierea după dictare acest aparat este de un neprețuit ajutor. Copiii scriu foarte greu, pentru că trebuie să biruie trei mari dificultăți:

- 1) Să țină minte ordinea sunetelor într'un cuvânt și a cuvintelor în zicere.
- 2) Trebuie să aibă în fața lor icoana grafică a sunetului.
- 3) Scrierea literilor.

La compunerea cuvintelor pe aparatul de cetire dificultatea a treia este biruită, iar a doua capătă circumstanțe atenuante, pentru că literile de tipar se memorează mai ușor. De aici se observă că compunerea cuvintelor, la aparatul de cetire, este o treaptă intermediară, care înlesnește scrierea după dictare; îndată după alcătuirea textului, în comun, la aparat, se trece la scriere.

Toți elevii, chiar și cei mai slabi, prin întrebunțarea aparatului de cetire recunosc și rețin cu ușurință cuvintele; pricep ordinea sunetelor în silabe, cuvinte; pricep simultan icoana oricărui cuvânt.

Apoi toți cu aparatul de cetire, orele de cetire se prefac în ore plăcute de activitate, unde ortografia, fonetica, punctuația se învață cu ușurință și unde copiii se antrenează volunlar la muncă. O mărturisesc toți acei cari au lucrat cu aparatul acesta și o înfăreșle acela care semnează acest articol, pentru că el îi cunoaște foloasele din munca lui cotidiană de învățator.

Cum se procedează la întrebunțarea aparatului de cetire?

Copiii primesc când vin la școală aparatul de cetire, fără litere. După predarea fiecărei litere de tipar, învățătorul împarte litera respectivă copiilor și apoi începe exercițiile, care se desfășoară în modul următor: O convorbire copiii despre un eveniment cunoscut de toți.

De aici învățătorul alege cuvinte sau ziceri mici, în care toate sunetele sunt cunoscute și pune pe copiii să le compună din litere. La început lucrează și învățătorul la aparatul lui, împreună cu elevii, din cauză că ei încă nu desțing bine sunetele, sau pune un copil mai destoinic să lucreze la aparatul mare, restul lucrând la aparatele lor. Pentru aceasă, fiecare aparat de cetire trebuie să cuprindă cel puțin cinci exemplare din fiecare literă.

Aparatul pentru mâna copiilor poate fi făcut foarte bine din cutiute de chibrituri lipite pe carton, unele lângă altele în cinci rânduri de câte 6 cutiute. Acest material și-l strâng copiii cu ușurință în câteva zile.

Astfel cu puțin capital și muncă, se poate realiza un succes foarte frumos. Incercați și vă veți convinge!

IV. ACTUALITĂȚI

RECENZII

IOAN C. PETRESCU. „LUCRUL MĂNUAL CU STRĂJERIA“. Am răsfoit cu plăcere și m'am oprit cu interes asupra albumului scos de d-l Ioan C. Petrescu dela școala din Comarnic, intitulat „*Lucrul manual cu străjerii*“. Se încadrează ceea ce a făcut și face D-sa acolo la școala din Comarnicul lui drag, în spiritul nou, în această de a doua școală pornită din înalt gând regesc, străjeria.

Admirabilă disciplină de muncă închinată țării și Regelui, străjeria își propune să crească tineretul într'o nouă evanghelie și „să dea poporului nostru acum cât încă nu-i prea târziu o „Altă creștere“ prin „Școala Muncii“, cum așa de frumos spune D-l Profesor Simion Mehedinți în cele „Două cuvinte“ dela începutul albumului.

Căci de ce n'am recunoaște, suferim de prea multă vorbărie chiar în domenii unde fapta își are locul întâi și tineretul vrea faptă și iarăși faptă.

Dacă străjeria va reuși să pună toate brațele acestea tinere la treabă spornică, după cum le-a și pus în parte, pentru binele obștesc, gândul voevodal va însemna în istoria noastră, o dată și un început.

Străjeria înseamnă o realizare în gând și faptă românească; înseamnă întoarcere la noi acasă, la mijloacele și posibilitățile noastre de înfăptuire pe măsura nevoilor noastre de azi și de mâine.

Am împrumutat îndeajuns, chiar atunci când nu era nevoie și deaceia ne-am găsit la un moment dat că purtăm o haină care nu era a noastră și care nu ne prindea, pentrucă era croită pe o altă măsură.

Dela o vreme încoace, se pare că suntem pe drum bun; drumul care trebuie să ducă la schimbarea unei mentalități greșite.

Cartea-album a D-lui Ioan C. Petrescu, harnicul dascăl din Comarnic, ne arată tocmai ceea ce se poate face cu miicii străjeri și cu mijloace modeste ce stau la îndemâna oricui dacă are suflet de educator și dragoste de cei mici.

Luați albumul acesta, oglindă a unei activități fructoase în care utilul se împletește admirabil cu frumosul, într'un naiv spirit copilăresc a cetelor de mici muncitori care se întovărășesc la muncă după aptitudini și nu veți găsi decât foarte puțin material care să fie nevoie de cumpărat.

Dela mătășorii de salcie din care vor ieși gingașele rățișoare cu capul făcut din plută și până la acea minunată miniatură a unei ideale gospodării sătești, lucrată cu elevii din clasa V-a după albumul D-lui Arhitect Stănculescu, e o întreagă și variată gamă de frumos.

Știm că în ultimul timp opera D-lui Ioan C. Petrescu a fost răsplătită de D-l Ministru Dr. C. Anghelescu, prin numirea D-sale ca Inspector școlar. E o răsplată binemeritată și cu atât mai dreaptă cu cât n'a fost cerută.

Dacă până acum se pune bază pe ceea ce știe cineva mai mult decât altul, să ne învățăm a prețui ce poate face el mai mult decât toți care știu mai mult. Prin ceea ce pot realiza mai mult, sunt unele popoare superioare altora.

N. ARHIP

Revista Revistelor

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ, ANUL I, No. 12. — Obiceiurile de Crăciun și Anul nou la Români sunt pulbere de pietre scumpe. Sunt quintesența și momentul culminant al întregului epos poporan. Închid în simbolurile lor, toată istoria și tot

traul frământat cu sânge al acestui neam carpatic, de țărani. Stau, ca zâmbetul de iasomie, lângă icoanele sfințite și impodobite cu năframe policrome și mănunchiuri de busuioac ale țărâncei, în zestrea codanelor care ies, în sărbători, la horă; mănâncă din același blid cu plugarul, cresc odată cu copiii, care își inaugurează începutul vieții sociale în cotruțe, expropriind motanii; merg cu fetele și flăcăii la hore, ca un bujor aprins șagalnic la ureche, și fac ocol „homerilor“ locali, miniaturali și albi de bătrânețe, în pragurile caselor pe prispele lipite cu lut, unde se sbenghuesc copiii, căței și purceii, când se scutură din stresini lamura cununilor de sănzâiene. Țăranii le trăesc intens, ca dragostea, ca foamea de pământ, ca privirea care mângâie lin, blând, grânele lanurilor, care se leagănă, ca valurile mării, și dau în pargă; iar în sărbători le deslănțuie în tot epicul lor, epicul lor rustic, idilic, care poartă în cutele lor aromele „mentei piperate“ și a „porții raiului“.

Așa le-a cunoscut d-l Traian Herseni, unul din stâlpii de fier ai „Sociologiei românești“. În „*Ceata feciorilor din Drăguș*“ d-sa ne descrie un obicei surprins, în toate manifestările lui, pe pelicula Crăciunului din 1930. În Drăguș este un obicei străvechi, al adunarilor flăcăilor necăsătorii în cete. După ce se adună își aleg vătafii, cari sunt un fel de agenți de ordine pentru tineret, un an de zile. Ceata umblă pe la case cu colindul și stau în acest timp la o gazdă de feciori. Tot acești cetași organizează hora și inițiază fetele la joc. Se aseamănă intrucâtva cu „hora“ de pe la noi.

„Regulile după care se conduce organizația în mare — scrie d. Tr. Herseni — ca și ceata propriu zisă, sunt moștenite în întregime dela înaintași și sunt impuse de opinia publică a satului, ele sunt, cu alte cuvinte, de esență tradițională și instituțională. Nimic nu se petrece la întâmplare, ci după norme instituite mai dinainte, cu o existență mult mai veche decât a celor chemați pentru un timp să le dea viață și să se conformeze lor. În lumina sociologiei unităților sociale, ceata feciorilor din Drăguș nu va apare ca o simplă

grupare, ci ca o instituție socială obișnuită. Pentru că așa cum există un drept obișnuit, un „obicei al pământului“ există în toate societățile etnice, reguli de viață, organizații și instituții sociale, tehnice de viață adaptate împrejurărilor mai de seamă de același fel“.

D-nii C. Brăiloiu și H. Stahl ne dau amănunte asupra „*Vicleimului la Târgu-Jiu*“. „Vicleimul jucat astăzi în capitala județului Gorj — scriu harnicii cercetători ai folklorului — și în satele învecinate, nu este, desigur, o fală a artei populare românești. Vechiul miez țărănesc, el însuși sărăcit și decăzut, a fost cu totul copleșit de tot soiul de adaosuri urbane și suburbane, unele semănând a fragmente din reviste, mai vechi (— poate din timpul războiului dela 77 ?) sau mai noi, cu dialog nu odată presărat cu pungășii de București, după cum le spune unul dintre actori, cu frânturi păsărești, etc. Iar repertoriul muzical pare și el un pot-pourri în care stau alături cântece de stea, cu cântece soldățești, de pildă: „Azi am să'ncrestez în grindă“ românețe mai mult sau mai puțin demodate ca „Mamă, ah mamă“ cuplete de revistă, ca „De când traiul s'a scumpit, etc“. Cele trei „Vicleimuri“ culese de d-nii Brăiloiu și Stahl sunt edificatoare. Distanța dela ele la „Vicleimul“ tradițional țărănesc este ca dela pământ la cer. Iar până la „Vicleimul, joc sfânt“ al d-lui Victor Ion Popa nici nu i se poate măsura depărtarea.

La cronică: o sumară notă despre sărbătorirea d-lui D. Gusti; metoda de lucru a echipelor cu satul și cu căminul; cercetările monografice ale echipelor și institutelor sociale semnate de d-nii Stahl și Herseni.

Foarte interesante considerațiuni face d-l D. Giulescu despre Crăciun în colindele noastre. Motivul-sursă al colindei de Crăciun trebuie să fie socotit cel din cărțile bisericesti, cu pomenirea nașterii lui Christos, așa cum se află ele înscrise în Biblie. Din circulația lui întâlnindu-se cu alte motive din colinde, dar mai ales din întâlnirea cu balada, în deosebi cu cea în care predomină fantasticul, au luat naștere, pe același temă, și alte motive, îndepărtându-se din ce în ce mai mult de motivul inițial, care astăzi se întâlnește tot mai rar, tinzând să dispară complet“. Se observă din ce în ce mai multe motive de baladă, iar colindul „nici pe departe nu amintește evenimentul Crăciunului“. Și așa și este. Faceți o sumară anchetă, spre convingere, în sat, în târguri, unde vreți.

Recenzii bune și variate, ca întotdeauna.

M. COJOCARU

Pentru examenul de definitivat

D-nii Colegi care doresc să se pregătească p-tru examenul de definitivat din acest an—și mai ales cei căzuți, a doua și a treia oară—sunt rugați să-și dea adeziunea pentru a se putea deschide un curs de preparații cu d-nii profesori dela Șc. Normală. Preparația va dura cel mult 10 zile înainte de examen și va costa aproximativ 300 lei; dacă numărul colegilor va fi de cel puțin 20.

Doritorii se vor adresa printr'o c. p. subsemnatului :

C. APOSTOLESCU

D o c h i a

Notă la articolul Domnului Dr.

Florin Niculescu, din Nr. 3—4

La pag. 7, este vorba de raportul dintre sfera gândirii și acțiune: „Cu cât copilul este mai *mic* cu atât acțiunea depășește gândirea. In text in loc de mic, s'a cules din greșală mare, ceea ce răstoarnă complect ideea.

REDACTIA

Zăvăleanu & Co. Iași, Iași, România

„LUMINA” — PIATRA-N,
TIPOGRAFIE, STERITOTYPIE,
LEGĂTORIE DE CĂRȚI
— 1937 —

Domniei-Sale

D-ului ~~C. Turcu~~

Comuna Liceul Petru Poni⁴

Județul Piatra - N.

PREȚUL 10 LEI